

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.*

Bain Alexander (angolból ford., bevezetéssel s jegyzetekkel ellátta Szemere Samu dr., a fordítást átnézte Sebestyén Károly dr.), *Neveléstudomány*, 2 kötet. Bpest, 1912, M. T. Akadémia, 8° XI+287, 275 l., a két kötet ára 10 kor.

A bevezetés röviden ismerteti Bain életét; vizsgálja a lefordított mű aránylag kicsiny hatásának okát; jellemzi a mű irányát: bár egyes részei általános érdekiek és az elemi iskolai tanítónak is tanulságosak, főként mégis a középfokú oktatásról szól. Ezután a klasszikus nyelvek tanításának történetét vázolja. Bain legelevenebb fejezetének éppen a klasszikus nyelvekről szólót tartja. Bemutatja e rész gondolatmenetét, melyből legfőbb mérővesszőnek a gyakorlati haszon derül ki. Ezzel szemben a fordító a történeti belátás elmélyítésében látja a klasszikus tanulmányok mellett szóló legfőbb érvet s kiemeli a klasszikus nyelvekben rejlő nagy művelődéstörténeti tanulságot, a tudományos alaposságra és önálló gondolkodásra nevelő erőt; felfogása mégis az, hogy a klasszikus nyelveket tanító gimnáziumból mindössze néhány kellene az egész országban; a középiskolák óriási többsége latin és görög nyelv nélkül is meglehetne. Az utolsó fejezetben Bain asszociációs lélektani felfogását ismerteti, végül Bain műveinek sorrendjét tünteti fel. E bevezetés különben — jóval bővebben és más alakban — először a M. P.-ban jelent meg (1909). Bain 1879. kiadott munkáját nagy haszonnal olvashatja a mai magyar pedagógus is. Annyival inkább, mert ily természetű eredeti műveknek nem vagyunk bővében s mert valóban kívánatos minél jobban ellen-súlyoznunk a német hatás egyoldalúságát, ahogyan a fordító is akarja. Erről különben mind kevésbé lesz okunk panaszkodni; a francia és angol irodalom hatása érezhetően fokozódik.

Gróf Bethlen Miklós Önéletírása. Szemelvények. Kiadta dr. Károlyi János. Bpest, é. n. (1913), Lampel (Magyar Könyvtár 690—691). Kis 8° 99 l., 60 fill.

Ebből az önéletrajzból az író iskolázására vonatkozó rész neveléstörténeti értékű, mert benne Keresztúri Pálról, Basiré Izsákról és Apáczai Cseri Jánosról van szó, velök kapcsolatban a XVII. századbeli erdélyi nevelésről.

Csia Sándor dr. A nemi kérdés orvosi s bibliai szempontból.

* Nevelési irodalmunk újabb termékei és nevelési vonatkozású munkák. Az itt csak megemlítetteteket bővebben szándékozunk ismertetni.

Írta férfiaknak — Bpest, é. n. (1913), Bethánia (Sándor-u. 23.). n. 8° 100 l. Ára 2 K 40 f.

Szerző idézi azt a mondást, hogy ma két kérdés áll előtérben: a keresztyénség és a nemi kérdés és kijelenti, hogy e kettő egymással szoros kapcsolatban van: a nemi kérdést a keresztyénség fogja megoldani. Ezt akarja bizonyítani e műben, melynek «nagy része csak külföldi forrásmunkák részleteinek rendszerbe szedése». Utolsóelőtti fejezete a csecsemők, gyermekek ápolását, a felvilágosítás kérdését s a tiszta gondolatvilág fontosságát is tárgyalja.

Dewey John (ford. és bevezető tanulmánnyal ellátta dr. Ozorai Frigyes), *Az iskola és a társadalom*. Bpest, 1912. Lampel (Néptan. Könyvtára 45., XII. évf. 1.) n. 8° 77 l., 1 kor.

A bevezetés (3—13. ll.) az amerikai pedagógiai mozgalom rövid ismertetése után Dewey működését és műveit mutatja be, legbővebben az itt fordításban nyújtott mű gondolatmenetét. Nagyobb értékű volna, ha Dewey minden munkája alapján rajzolna egységes képet D. egész gondolköréről. A címlap ezt sejteti, ámbar a bevezetés alcíme («a fordító előszava») már kisebbnek jelzi a kitűzött célt. Maga a lefordított munka becses és sűrűn idézett fejtegetése a nevelés újszerű kérdéseinek három fejezetben: I. Az iskola és a társadalmi fejlődés, II. Az iskola és a gyermek élete, III. Erőpazarlás a nevelésben. Végül a csikágói egyetemmel kapcsolatos elemi iskola három évi életéről szól. A bevezetés és fordítás nyelvezetében sok a magyartalanság.

Gál Kelemen dr., *Újabb irányok a pedagógiában*, 2. kiadás. Sárospatak, 1912, Eperjessy J. utóda, n. 8° 55 l., 2 kor. (Modern magyar pedagógusok könyvtára, 1.)

Keleti Adolf, *Vázlatok a modern nevelésről és oktatásról*. Bpest, 1912, n. 8° 72 l., 2 kor.

A modern nevelés, A modern nevelés eszközei, Nemzeti nevelés, Házi nevelés, iskolai nevelés, Fiúk és leányok nevelése, Az események a nevelés szolgálatában, A szociális nevelés, Iskola és a szülők együtt, A modern iskola és oktatás c. apró fejezetekben számos gyakorlati értékű mozzanatra figyelmeztet. «Valamelyes gondolatbeli kapcsolatot óhajt létesíteni a nevelési tényezők között s esetleg közlekedést is.» Úgy tapasztalja, hogy a közönség nem igen olvas nevelési munkát, mert «ilyen éveken át alig jelenik meg». Ez kétségtelenül téves megokolás. Ha nem mondhatjuk is, hogy bő a magyar pedagógiai irodalom, mégsem «stagnál» éppen s ha a közönségben nincs nagy érdeklődés ily művek iránt, abban a szakemberek kevéssé részeseek. Bizonyos azonban, hogy egyenesen a közönségnek írt pedagógiai munka alig van. Az író is erre gondolt talán.

Krammer József, A házi nevelés főbb irányelvei. Különös tekintettel a középfokú iskolákba járó növendékekre. Pozsony, 1910, kis 8° 27 l., 50 fill.

Szülőket illető, nevelőknek is tanulságos áttekintés azokon az irányeszméken, melyek a családot az iskolai neveléssel egybehangzó eljárásra vezethetik. A pozsonyi polgáriskolában rendezett szülői értekezleten hangzott el.

Krammer József, Öntevékenységre és önállóságra való nevelés. Bpest, 1911, n. 8° 26 l., 80 fill.

Régibb értekezéseiben levő gondolatok összefoglalása. Felmutatja a tanulók önállóvá lételének számos iskolai akadályát s tanácsokat ad ezek elhárítására.

Krammer József, Az iskolai kert a biológia tanításának szolgálatában. Különny. a Pozsonyi Orvos- és Természettudományi Egyesület Évkönyvéből. Pozsony, 1913, 8° 31 l. 80 fill.

Rövid fejtegetése annak: mi fontossága van a biológia tanításában a szabad természet szemléletének. Bemutatja a pozsonyi áll. polg. leányiskola kertjének berendezését. A tanításban használható példatár.

Lagrange Ferdinand (ford. Karafiáth Márius dr.), A gyermek és ifjú testgyakorlásának egészségtana. A francia közokt. min. által jutalmazott pályamű. Bpest, 1913, Rózsavölgyi és Társa (A Magyar Athletikai Szövetség Könyvtára 4.); n. 8° 191 l., 3 kor.

Az először 1889-ben megjelent mű azt a különbséget igyekszik kitéüntetni, mely az egészségtan törvényeivel egybehangzó és az ezekkel ellenkező testgyakorlás között van. Világos fejtegetéseinek nagy értékét mindenik olvasója átlátja. Amint a fizikai tényezőknek szellemi életünkre tett hatását is elének állítja, az erkölcsi nevelés szempontjából is további gondolkozásra serkent.

Madarász István dr., A modern materializmus és a theisztikus világnézet. Gyakorlati tanítás a középiskola VIII. osztályában. Bpest, 1912, Szt-István-T., n. 8° 34 l., 50 fill.

Mihályfi Ákos dr., Az Igehirdetés. Egyetemi előadások a lelkipásztorkodástan köréből. Bpest, 1912, Szt. István-Társulat, n. 8° 466 l., 6 kor.

Tágabb értelemben az egész munka a nevelés körébe tartozik, szorosabban véve pedig II. része érdekel bennünket: Igehirdetés az iskolában (Katechetika. Hitelemzéstán). Erre visszatérünk.

Molnár Luiza, Vidám és munkás számtanórák. Vezérfonal az I. osztály anyagának feldolgozásához. Jászberény, 1912. Szerző tulajdona. 8° 58 l., 1 kor.

A kedély fejlesztésére meseszerű példákat alkalmaz; a munkás-ságot pedig úgy mozdítja elő, hogy a kiszámított példákat lerajzol-

tatja és leírta. Számológép helyett a pénzt használja szemléltető eszközkül.

Péter József, Eljárásom a fonomimika segítségével való olvasás-tanításban. Részletes útmutatás az olvasás tanításának megkönnyítésére. A hangkifejtés, a hang, betű és a mimikai jel közötti okozati összefüggés, a betű személyesítésének alapján. 5. kiadás. Galánta, é. n., n. 8° 121 l., 1 K 60 fill. (Bpest, Kókai L. biz.)

Tuszkai Ötön dr., Egy 'felvilágosító' előadás. Bpest, 1912, Lampel kis 8° 24 l., 40 fill. (Iskolaegészségi Könyvtár. Szerk. Tuszkai Ö., 1.)

Várkonyi Hildebrand, A tudat fogalmáról. Filozófia-történeti és ismerettani tanulmány. Győr, 1912, 8° 80 l.

«A modern gondolkodás fejlődése ismét a szellemi értékeket, a szellemi világnak s benne a tudásnak törvényeit helyezi előtérbe». Szerző a tudat ősrégi problémáját vizsgálja. «Ha sikerül helyes fogalmat alkotni a létnek ezen legnagyobb, de mindnyájunk előtt az átélés közvetlenségével adott titkáról, akkor új támasztó pontot nyújthatunk a valóságra törő metafizikai vizsgálódásoknak s másrészt alapot vethetünk az ismerettan helyes rendszerének is.»

Velics László, S. J., Vázlatok a magyar jezsuiták multjából, I. füzet (1560—1610). Bpest, 1912, Sz. István-Társ., lex. 8° 130 l., 2 kor.

Verbászi Almanach. Újverbász, 1912., n. 8° 119 l.

Az újverbászi iskolákat és iskolánkülvli népművelő intézményeket külön-külön fejezetekben ismerteti ez a munka, mely Holstein Gyula szerkesztő előadása szerint Verbász társadalmi, gazdasági és értelmi színvonalát igyekszik bemutatni. Ily állapotrajzok általános jelentőségét, művelődési politikai tekintetben szükséges voltát nem is emlegetve, arra kívánjuk a figyelmet irányítani: mennyi hasznát láthatja az ilyen munkáknak az illető város vagy község tanítósa. Kivált az idegenből odaszakadtak, akik működésük színhelyét így mégis áttekinthetik.

Zivuska Jenő, A filozófia története Thalestól Platonig. Besztercebánya, 1912, Wolf Artur. 8° 331 l., 6 kor.

A pannonhalmi főapátsági főiskola Évkönyve az 1911/12. tanévré. Közzéteszi dr. Zoltvány Irén főiskolai igazgató. Pannonhalma 1912, n. 8° 315 l.

Első ízben az 1910/11. tanév végén adott ki évkönyvet a pannonhalmi főiskola. Igen kis helyet foglaltak el akkor is, a mostani kiadványban is a főiskola statisztikai adatai számára; mindkét testes kötetet a tanárok tudományos dolgozatai töltik meg. Az 1910/11. évi Évkönyv ránk tartozó cikkei ezek: Zoltvány Irén, Főiskolánk a hazai tanárképzés szolgálatában; Sörös Pongrác, A pannonhalmi főiskola története; Strommer Viktorin, A modernizmus; Bódisz Jusztin, Nagy Szent Vazulnak buzdító szózata az ifjakhoz, miként olvashatják ha-

szonnal a pogány görög irodalmat. Az 1911/12. évi Évkönyv nem tartalmaz egyenesen pedagógiai dolgozatot, de a mi szempontunkból is figyelmet érdemelnek ezek: Schermann Egyed, A természetes erkölcsi törvény (3—67); Kemenes Illés, Szent Pál görög műveltsége (93—132). Zoltvány Irén kis cikke pedig (Szentmiklósy Timót, 285—289) a magyar nevelési irodalom történetét érdekli. Eddig Szentmiklósy Timót Alajos Szt.-Benedekrendi szerzetestanárnak tulajdonították *A jó nevelésnek tükre* (Miaburg, 1791) c. munkát s ennek tartalmából arra következtettek, hogy a fölvilágosodás eszméi oly körökben is hatottak, melyek nem estek éppen áramlatuk útjába. E tévedés oka az, hogy a mű második kiadása a szerző nevének csak kezdő betűit jelöli meg. Zoltvány eddig is (*A pannonhalmi főapátság története*, V., X. fej.) kételkedett a tartalom miatt a szerzetestanár szerzőségében, most az első kiadás címlapjáról bebizonyítja, hogy a szóban levő mű írója Szentmiklósi Timótheus győri ref. pap. A műnek a vallási vakbuzgóságot korholó és türelmet hirdető részein Zimmermann hatását ismeri fel.

2. Angol, francia, német művek (1913 január).

Andrews Cyril Bruyn: An Introduction to the Study of Adolescent Education. London, 1913. Rebman. (8°, 196 l.) 5 s.

Baldwin Simeon E.: The Relations of Education to Citizenship. London, 1913. H. Trowde. (n 8°, 188 l.) 6 s.

Concerning Religious Education. Edited by S. A. Worner. London, 1913. Headley. (12°) 1 s 6 d.

Field M. F. Method in Religious Education. London, 1913. Headley (12°) 1 s 6 d.

Holman H.: Hand and Eye Training; or, Education Through Work (2-d Edit.) London, 1913. J. Pitman. (n 8°) 3 s.

Howerth J. W.: The Art of Education. London, 1913. Macmillan (n 8°) 4 s 6 d.

Parkin G. R.: The Rhodes Scholarships. London, 1913. Constable. (n 8°, 250 l.) 7 s 6 d.

Agathon: Les jeunes gens d'aujourd'hui. Paris, 1913. Plon-Nourrit & Cie (16°) 3 fr. 50.

Annuaire de l'enseignement primaire: Publié sous la direction de Félix Mortel. Paris, 1913. Armand Colin. (18°, 644 l.) 3 fr.

Berthonneau, A. Biancori etc.: La méthode positive dans l'enseignement primaire et secondaire. Leçons faites à l'École des hautes études sociales. Paris, 1913. F. Alcan. (8°, 284 l.) 6 fr.

Dubois Paul: L'éducation de soi-même. 5. édition. Paris, 1913. Masson & Cie. (8°, 265 l.) 4 fr.

Garcin F.: L'éducation des petits enfants par la méthode Froebeliennne. Paris, 1913. F. Nathan (8°) 3 fr.